

מרור צמין ירק הנקרא חסא בלשון ישמעאל, ואינו דומה כ"כ למין הנקרא סאלאט, וז"ל דהכי קים ליה לח"ל דמין אחד הוא, אלא שנשתנה קלח מחמת שינוי האקלים. ונלענ"ד ראייה לדברי ח"ל ממ"ש בצרכות דף נ"ו ע"א עיף עסקך כחסא, ופירש"י כפול בריוח כחזרת שהיא רחבה וכפולה, עכ"ל. נדחק רש"י לפרש כפול, מפני שתיבת עיף היא תרגום של כפול, וחזר ונדחק לפרש שהכוונה אל הרוחב של העלים, והוא משל על הריוח של העסקא. וז"ל הרי עינינו הרוחות חסא של ח"י שעלין שלו כפולין הרבה ומה דחק לרש"י לפרש רחבה, אלא ודאי דרש"י לא ראה חסא של ח"י, וקבל מרבותיו שהמין הנקרא סאלאט היינו חסא, והרי עינינו הרוחות שאותו המין אינו כפול כלל, אבל צאמת עלין שלו רחבים הרבה, ולכן נדחק רש"י בפירושו. ולפי זה משמע מכאן שגם רש"י היה מקובל כקבלת ח"ל.

ובחק יעקב רמז לפירש"י בצרכות, וכתב עוד ששמע מלועז אחד שבמדינות החמות חזרת הוא כפול ועצ. וכמדומני שהרב ח"י קולר בדבריו, שהרי רש"י פירש רחבה, ולא הזכיר תיבת עצ כלל, אלא שתיבת עיף שבגמרא מתפרשת יותר יפה לדברי הלועז ודלא כפירש"י, וכמו שבארנו.

ובצאמת הדבר מפורש להדיא בפירש"י פ"ק דע"ז דף י' ע"ב חסא לייטוג"א בלע"ז, ובשו"ת ח"ל כתב דסאלאט זה שם העלם שלו לטוג"א בכל הלשונות ששמע. ומה שפירש"י שם חסא חזרת, הוא מפורש בפסחים דף ל"ט ע"א שחזרת שבמשתחונו היינו חסא בלשון תלמוד. ובעוב"ר המון העם נשתצשו בזה והם מכנים חזרת את המין ששמו תמכא בלשון משנה וקורין לו חריי"ן או קריי"ן בלשון אשכנז. [וזו אחד מן השיבושים שנתפשטו בעמיו של נחש המחלל קדושת לה"ק. וכן אונקן המחקן ליגורות המים מכנים שרצרב, וגשתצשו צהריא דשקלים פ"ה הלכה ד' גבי נחוניא חופר שיחין וכו' והוא ידע וכו' ואי דין כיף אית ציה שרצרוב, פי' חמין. וכן מרקחת פירות מכנים ריבה, וגשתצשו צמה שדרשו רז"ל רוקח מרקחת ריבה כל מיני מרקחת. וכן הכה העלעקערי העיזו פניהם לכוותו חשמל, כעין מה שדרשו בחגיגה דף י"ג ע"ב חיות אש ממללות, ויש בבינוי זה שורש מיונות. וכן פרי האדמה שקורין לי עומאט"א בלשון אשכנז נבלו את פיהם לכוותו עגזניה וכעין זה אמרו רז"ל צמ"ר פ' בלק עה"פ כי התעללת צי, אע"פ שמדבר בלה"ק גוי לשגזו סרוח (כן הגיה הרד"ל). ק"ו למינין שבדורות הללו המתכוונים לחלל ולשצב. השי"ת יחוס על כבוד שמו ויתקיים בנו צ"ב כי אז אהפוך אל עמים שפה צרורה לקרוא כולם בשם ה', ועי' מה שכתבתי לקמן בס'י ל"ה].

*

ועוד חילוק גדול ניכר בחסא של ח"י כי יש לו קלח משא"כ בסאלאט. ולענ"ד יותר נכון לאכול הקלח צליל פסח, והיינו טעמא דידי, דבשו"ת ח"ל הנ"ל כתב שאין לאכול תמכא במקום שיש סאלאט, שבמעט שהוא קורא עליו סכנה ואין זה מלוא, וגם מלמאמין בשיעורו מאד ורצים נכשלין לאכול פחות מכשיעור. אבל בשו"ת ח"ס או"ח סי' קל"ב כתב שמי שאין לו אנשים מיוחדים צעלי יראה לבדוק הסאלאט מתולעים קטנים מוטב שיאכל תמכא שקורין קריי"ן, ואע"פ שגמנה שלישי במשתחונו ואינו מן המוצחר, מ"מ יותר יש לחוש משום מכשול כמה לאוין בסאלאט. — ונלענ"ד שכ"ז לא אמרו הרב ח"ס ז"ל אלא מפני שבמקומו לא היה מאוי חסא של ח"י שיש לו הלח. שהרי צדיקת ההלח אינה השה שאפשר להולפו